

Рўзанинг шариятда жорий бўлиши

16:05 / 27.05.2017 4095

Бошимизга соябон бўлиб кириб келган моҳи Рамазон арафасида ушбу ойга оид билимларимизни янгилаб олишимиз, бу буюк ибодатга яхшилаб тайёргарлик кўришимиз лозим. Чунки ушбу ғанимат фурсатдан имкон қадар тўлиқ фойдаланиб қолсак, Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам айтганларидек, барча гуноҳлардан фориғ бўламиз. Гуноҳлардан фориғ бўлиш эса ҳар бир банданинг энг олий орзуси, ҳаётдаги энг буюк мақсади бўлиши лозим.

Келинг, рўзанинг асосий шаръий ҳукмларини яна бир бор эслаб ўтайлик.

Рўза барча умматларга фарз қилинган

Аллоҳ таоло Қуръони Каримда марҳамат қилиб, рўзадан кўзланган асосий мақсад тақво эканини айтар экан, бу ибодат аввалги умматларга ҳам фарз қилинганини таъкидлайди:

Бақара«Эй иймон келтирганлар! Сизлардан аввалгиларга фарз қилинганидек, сизларга ҳам рўза фарз қилинди. Шоядки, тақво қилсангиз» (Бақара сураси, 183-оят).

Ушбу ояти карима рўза ибодати сўнгги Пайғамбар – Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи васалламнинг шариатига ҳам, аввалги умматларнинг шариатига ҳам киритилганига далолат қилади. Рўза ибодати фарз қилинмаган бирорта самовий шариат бўлмаган, чунки рўза инсон учун қони фойда бўлиб, камолотнинг юксак мартабасидир. Бу мартабанинг нима эканини эса «**Шоядки, тақво қилсангиз**» деган оятдан билиб оламиз. Шоядки, ҳар биримиз ушбу ибодат воситаси ила тақво мартабаларига эришсак. Бу юксак мартаба инсонга турли-туман моддий ва маънавий манфаатлар келтиради, унинг жисмини касалликлардан, аъзоларини шаҳватлардан, ақл ва фикрини шубҳа-ю гумонлардан, қалбларни эса васваса ва ғайирликлардан сақлайди.

Иншааллоҳ, бу манфаат ва муҳофазаларнинг ҳар бири ҳақида батафсил тўхталиб ўтамиз.

Рўза ибодати илоҳий шариатларнинг барчасида жорий қилинганига Имом Термизийдан ривоят қилинган ушбу ҳадиси шариф далолат қилади:

رَمَّاهُ لَلْإِنِّ «لَلْأَقْمَلِ سَوَّهِ لَلِإِلَّهِ لَصَّيْبِنَ لَنَا نَأْتَدَحَّ رِعْشَ أَلِ ثِرَاحِ لِنَع
أَوَّبِ أَوْلَمَّ عَيْ نَأَلِي أَرْسِ إِي نَبْ رُمَّيْ وَأَوَّبِ لَمَّ عَيْ نَأْتَمَلْ كَسْمَخَبِ إِي رَكَّزَنْبِ يَحِّي
أَوَّبِ لَمَّ عَيْ تَلَمَّ كَسْمَخَبِ كَرَمَّ أَلَلَّ نَأِي سَيْ عَ لَاقِفِ أَوَّبِ ئَطْبُيْ نَأَدَاكُ هُوَّ
يَحِّي لَاقِفِ مُهُرْمَا أَنَا أَمَّ إِي مُهُرْمَاتُ نَأَمَّ إِي أَوَّبِ أَوْلَمَّ عَيْ نَأَلِي أَرْسِ إِي نَبْ رُمَّاتُ
سَدَّقَمَّ لَتَيْبِ يَفَسَّ أَلَلَّ عَمَّ جَفَّ بَدَّعُ وَأَوَّبِ فَسَّ حُيْ نَأَأَوَّبِ يَنْتَقَبَّ سَنَأِي شَخَّ
لَمَّ عَيْ نَأْتَمَلْ كَسْمَخَبِ يَنْرَمَّ أَلَلَّ نَأَلِي لَاقِفِ فَرَّشَ لَاقِفِ أَوْلَمَّ عَيْ نَأَلِي أَرْسِ إِي نَبْ رُمَّاتُ
لَتَمَّ نَأَوَّبِ أَيْ شَرَّهَبِ أَوْلَمَّ عَيْ نَأَلِي أَرْسِ إِي نَبْ رُمَّاتُ نَأَأَوَّبِ أَوْلَمَّ عَيْ نَأَلِي أَرْسِ إِي نَبْ رُمَّاتُ
هَدَّ لَاقِفِ قَرَّوَّ وَأَبَّ بَدَّعُ هَلَّ أَمَّ صَلَّ أَمَّ نَأَدَبَّ عَ يَرْتَشَّ لَجَّ لَتَمَّ كَسْمَخَبِ لَلَّابِ كَرَّشَ أَمَّ
نَأَلِي ضَرَّيْ مُكِّيَّ أَيْ هَدَّيْ سَرَّيْ غَلَّيْ دَدَّيْ وَوَلَمَّ عَيْ نَأَكْفَّ يَلَّ دَأَوَّلَمَّ عَيْ لَمَّ عَيْ أَدَّوَّ
نَأَلِي أَوْلَمَّ عَيْ نَأَلِي
نَأَلِي أَوْلَمَّ عَيْ نَأَلِي
هَبَّ عَيْ نَأَلِي أَوْلَمَّ عَيْ نَأَلِي أَوْلَمَّ عَيْ نَأَلِي أَوْلَمَّ عَيْ نَأَلِي أَوْلَمَّ عَيْ نَأَلِي
لَتَمَّ نَأَلِي أَوْلَمَّ عَيْ نَأَلِي أَوْلَمَّ عَيْ نَأَلِي أَوْلَمَّ عَيْ نَأَلِي أَوْلَمَّ عَيْ نَأَلِي
لَاقِفِ هَقْنُ أَوْلَمَّ عَيْ نَأَلِي أَوْلَمَّ عَيْ نَأَلِي أَوْلَمَّ عَيْ نَأَلِي أَوْلَمَّ عَيْ نَأَلِي
هَلَّ أَوْلَمَّ عَيْ نَأَلِي أَوْلَمَّ عَيْ نَأَلِي أَوْلَمَّ عَيْ نَأَلِي أَوْلَمَّ عَيْ نَأَلِي أَوْلَمَّ عَيْ نَأَلِي

نِيصَحُ نَصَحَ لَعَلَّ عَيْتَ إِذِي تَحَ أَعَارِسُ وَرَثَ أَيْ فُؤَدَ لَجَّ رَحْلُ جَرَلَ تَمَكَّ كَلَّ ذَلَّ تَمَّ نِإْفِ
لَلْأَرْكَذِبِ الْإِنَاطِيَّ شَلَّ نَمُّ هَسْفَنُ زُرْحِي أَلْ دُبَّعُ لَكَلَّ ذَكُّ مُمْ هَسْفَنُ زَرْحَافِ

(ي ن ا ر ب ط ل ا ه ا و ر ا)

Ҳорис Ашъарий айтишларича, Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам шундай дедилар: «Аллоҳ таоло Яҳё ибн Закариёга беш нарсани буюриб, уларга амал қилишни Бани Исроилга ҳам буюришни амр қилди. Яҳё бу нарсага бир оз сустлик қилишига яқин қолди. Шунда Ийсо алайҳиссалом: «Аллоҳ таоло сизга беш нарсани буюрди, сўнг унга амал қилишни Бани Исроилга ҳам буюришни амр қилди. Уларга буюринг ёки мен ўзим буюраман», деди. Яҳё алайҳиссалом: «Агар мендан аввал сиз буюрсангиз, мени ер ютиб кетади ёки азобга қоламан, деб қўрқаман», деди ва одамларни Байтул Мақдисга жамлади. Масжид тўлиб, одамлар тепаларга чиқиб кетишди. Шунда Яҳё алайҳиссалом шундай деди: «Аллоҳ таоло менга беш нарсани буюриб, уларга амал қилишни сизларга ҳам буюришни менга амр қилди.

Биринчиси - Аллоҳ таолога ибодат қилиб, Унга ҳеч нарсани шерик қилмаслик. Аллоҳ таолога ширк келтиришнинг мисоли шуки, бир одам ўз ёнидан тилла ва кумуш эвазига қул сотиб олиб, «Бу менинг ҳовлим, мана бу - иш. Ишлаб, унинг ҳаққини адо қилиб турасан», дейди. Аммо қул ишлаб, ҳаққини бошқага беради. Қай бирингиз қулининг бундай қилишига рози бўлади?

Иккинчиси - намоз ўқиш. Намоз ўқисангиз, у ёқ-бу ёққа алангламанглар, чунки банда намоз ўқиётганида алангламаса, Аллоҳ таоло унга юзланиб туради.

Учинчиси - рўза тутиш. Рўза бир жамоа ичидаги мушки анбари бор кишига ўхшайди. Унинг ҳиди ҳаммага хуш ёқади. Рўзадорнинг (оғзининг) ҳиди эса Аллоҳ таолонинг ҳузурида мушки анбардан ҳам хушбўйроқдир.

Тўртинчиси - садақа қилиш. Садақанинг мисоли шуки, душманга асир тушиб қолган, қўли бўйнига боғланган, гарданига қилич уриш учун келтирилган киши «Мен ўзимни озод қилишга озми-кўпми фидя тўлайман», деб ўзини душмандан қутқариб қолади.

Бешинчиси - Аллоҳ таолони зикр қилиш. Зикр - изидан душман қувиб келаётган одамнинг жонини қутқариб қоладиган қўрғонга

Ўхшайди. Банда ҳам шайтондан жонини Аллоҳ таолонинг зикри билангина қутқариб қолади».

Хуллас, рўза Аллоҳ таолонинг барча шариатларида фарз бўлган, аммо рўза тутиладиган кунларнинг адади ҳамда саҳарлик ва ифторлик вақтлари турлича бўлган. Баъзи шариатларда, Нуҳ алайҳиссаломнинг шариатларида ворид бўлганидек, бир умр рўза тутиш фарз қилинган, чунки уларнинг жисмлари кучли, бақувват бўлган. Бошқа бир шариатда эллик кун рўза тутиш фарз қилинган ва ҳоказо.

Аллоҳ таоло энг афзал уммат бўлмиш уммати Муҳаммадияга йилнинг энг яхши ойида – Рамазонда рўза тутишни фарз қилган бўлиб, бу шариатга жорий қилинган энг мукаммал, инсонларга энг фойдали, энг афзал рўзадир.

يضر ديس ي ب أ ن ع رازب ل ا يور "ة ح ل ل و ذ ة م ط ع أ و ن ا ض م ر ر ه ش ر و ه ش ل ل ا د ي س
اع و فر م ه ن ع ه ل ل ل

Баззор Абу Саъийд розияллоҳу анҳудан марфуъ ҳолда ривоят қилади:
«Ойларнинг саййиди – Рамазон ойи, энг ҳурмати улуғи эса Зулҳижжадир».

ر ه ش ر و ه ش ل ل ا د ي س " : ل ا ق ه ن ع ه ل ل ل ا ي ضر د و ع س م ن ب ه ل ل ل د ب ع ن ع ي ن ا ر ب ط ل ل ا ي و ر و
" : ة ح ل ل م و ي م ا ي أ ل ا د ي س و ن ا ض م ر

Табароний Абдуллоҳ ибн Масъуд розияллоҳу анҳудан ривоят қилади:
«Ойларнинг саййиди – Рамазон ойи, кунлар саййиди жума кунидир».

Рамазон ойи рўзасининг фарзлиги

Аллоҳ таоло марҳамат қилади:

«Рамазон ойи – унда одамларга ҳидоят ҳамда ҳидоятү фурқондан иборат очиқ-ойдин ҳужжат ўлароқ, Қуръон нозил қилинган. Сизлардан ким бу ойда ҳозир бўлса, рўзасини тутсин. Сизлардан ким бемор ёки сафарда бўлса, саноғи бошқа кунларда. Аллоҳ сизларга осонликни ирода қилади, қийинликни ирода қилмайди. Саноқни мукаммал қилишингиз ва сизни ҳидоятга бошлаган Аллоҳни улуғлашингиз учун. Шоядки, шукр қилсангиз» (Бақара сураси, 185-оят).

«Саҳиҳи Бухорий»да қуйидаги ҳадис ривоят қилинган:

ي ف م ل س و ه ل ع ه ل ل ا ل ل ص ي ب ن ل ا ع م س و ل ج ن ح ن ا م ن ي ب : ل و ق ي ك ل ا م ن ب س ن ا
م ك ي ا : م ه ل ل ا ق م م ت ه ل ق ع م م ت د ج س م ل ا ي ف ه ا ن ا ف ل م ج ل ع ل ج ر ل ح د د ج س م ل ا

لُجَّ رَلَا اَدَهٗ : اَنْ لُقَفْ . مِهٖ يَنْ اَرْهٖ طَ نَّ يَبُّ اَنْ كُنْتُ مَمْلَسًا وِهٖ لَعَّ هَلَّ لَ اِيَّ لَصَّ يُّ بَّ نَّ لَ اَوْ دَمَّ حُمَّ
 اِيَّ لَصَّ يُّ بَّ نَّ لَ اَهٗ لَ لَ اَقَفْ ؟ بِلَّ طُمَّ لَ اَدَّبَعَنَّ بَا : لُجَّ رَلَا اَهٗ لَ لَ اَقَفْ . اِيَّ كُنْتُ مَمْلًا ضَّ يُّ بَّ اَلَّ ا
 : مَمْلَسًا وِهٖ لَعَّ هَلَّ لَ اِيَّ لَصَّ يُّ بَّ نَّ لَ لُجَّ رَلَا لَ اَقَفْ . «كُنْتُ بَجَّ اُ دَقَّ» : مَمْلَسًا وِهٖ لَعَّ هَلَّ لَ ا
 لَسَّ» : لَ اَقَفْ . لَكُ سَفَنَ يُّ فِ يَّ لَعَّ عِ جَتَّ اَلْفِ اِيَّ لَ اَسَمَّ لَ ا يُّ فِ كُ يَّ لَعَّ دُ دَشُّ مَفَّ كُ لَّ اِيَّ اَسَ يُّ نَّ ا
 ؟ مَمَّ كُ لَّ ا سَ ا نَّ لَ ا اِيَّ لَ ا كُ لَّ ا سَ رَا هَلَّ لَ ا ، كُ لَّ ا بَقُّ نَّ مَمَّ بَرَوَّ كُ بَّ رَ بَّ كُ لَّ ا اَسَا : لَ اَقَفْ . «كَلَّ ا اَدَّبَ اَمَّ ع
 سَمَّ حَلَّ ا تَ اَوَّلَّ صَلَّ ا يُّ لَ صُّ نَّ نَّ ا كَرَمَّ ا هَلَّ لَ ا ، هَلَّ لَ ا بَّ كُ دُ شُّ نَّ ا : لَ اَق . «مَمَّ عَنَّ مَمَّ هَلَّ لَ ا» : لَ اَقَفْ
 مَمَّ وُصَّ نَّ نَّ ا كَرَمَّ ا هَلَّ L ا ، هَلَّ L ا بَّ كُ Dُ شُّ Nَّ a : لَ a ق . «مَمَّ عَنَّ Mَمَّ هَلَّ L ا» : لَ a ق ؟ اَهٗ لَّ يُّ لَ لَ ا وِ مَمَّ وِ يُّ لَ a يُّ
 دُ حُّ ا تَ Nَّ a كَرَمَّ a هَلَّ L a ، هَلَّ L a Bَّ Kُ Dُ شُّ Nَّ a : لَ a ق . «مَمَّ عَنَّ Mَمَّ هَلَّ L a» : لَ a ق ؟ اَهٗ لَّ يُّ لَ L ا وِ دَهٗ
 هَلَّ L ا اِيَّ Lَصَّ يُّ Bَّ Nَّ L ا لَ a قَفْ ؟ ا نَّ ا رُقُ فِ اِيَّ لَعَّ ا هَمَّ سَقَتَ فِ ا نَّ ا يُّ نَّ عَّ ا نَّ مَمَّ عَ قَدَّ صَلَّ a وِ دَهٗ
 يُّ ا رَوَّ Nَّ Mَمَّ لُ وُ سَرَّ a نَّ ا وِ ا هٗ بَّ تَ تَّ ا مَّ بَّ تَ Nَّ Mَمَّ ا : لُجَّ Rَلَا لَ a قَفْ . «مَمَّ عَنَّ Mَمَّ هَلَّ L a» : مَمْلَسًا وِهٖ لَعَّ
 دُ بَّ عَنَّ بَّ يُّ لَعَّ وِ ا سَ وُ مَّ هَا وِ رَّ كُ بَّ بَّ نَّ بَّ دُ عَّ سَ يُّ نَّ Bَّ وُ حَّ ا هٗ بَّ لَّ عَّ ثَّ نَّ Bَّ Mَمَّ ا مَّضَّ a نَّ ا وِ ، يُّ Mَمَّ وُ قُ Nَّ M
 . اَدَّبَ Mَمْلَسًا وِهٖ لَعَّ هَلَّ L ا اِيَّ Lَصَّ يُّ Bَّ Nَّ L ا لَ a عَ ، سَنَّ ا نَّ عَ ، تَبَّ ا ثَّ Nَّ E ، ا مَّ يُّ لَ Sَ Nَّ E ، ا دِ يُّ Mَمَّ حَلَّ
 : 907 ، 404 - 25/1

Анас ибн Молик розияллоҳу анҳу айтадилар: «Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам билан масжидда ўтирган эдик. Туя минган бир киши кириб, масжидда туясини чўктириб, тушовлади. Кейин уларга «Қай бирингиз Муҳаммадсиз?» деди. Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам одамларнинг орасида суяниб ўтирган эдилар. «Мана бу суяниб ўтирган нуроний киши», дедик. Ҳалиги киши у зотга «Эй Абдулмутталибнинг ўғли!» деди. Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Сенга жавоб бердим-ку», дедилар. Шунда у одам Набий соллаллоҳу алайҳи васалламга «Мен сиздан савол сўрайман, аммо қаттиқ сўрайман, аччиқланмайсиз», деди. У зот: «Истаганингни сўра», дедилар.

«Сизнинг Роббингиз ва сиздан аввалгиларнинг Робби ҳаққи сўрайман, сизни бутун инсониятга Аллоҳ юбордимми?» деди у. У зот: «Ҳа, Аллоҳ ҳаққи», дедилар.

«Сиздан Аллоҳ ҳаққи сўрайман, бир кеча-кундузда беш вақт намоз ўқишимизни сизга Аллоҳ буюрдими?» деди. У зот: «Ҳа, Аллоҳ ҳаққи», дедилар.

«Сиздан Аллоҳ ҳаққи сўрайман, йилнинг мана шу ойида рўза тутишимизни сизга Аллоҳ буюрдими?» деди. У зот: «Ҳа, Аллоҳ ҳаққи», дедилар.

«Сиздан Аллоҳ ҳаққи сўрайман, ушбу закотни бойларимиздан олиб, камбағалларимизга тақсимлаб беришингизни сизга Аллоҳ буюрдими?» деди. Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Ҳа, Аллоҳ ҳаққи», дедилар.

Шунда у киши: «Сиз келтирган нарсага иймон келтирдим. Мен ўз қавмимнинг элчисиман. Мен – Бану Саъд ибн Бакрлик Зимом ибн Саълабаман», деди».

Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам Рамазон рўзасини Исломнинг арконлари қаторида санаб, шундай деганлар:

مَا أَقْبَلُ وَلَا أُسْرَ أَدْمُحُمَّ نَأُوْهُ لَلْأَلِةِ لَإِلَهِ الْوَدَاعَةِ شِمْخَ لَعْمَ الْإِسْلَامِ يَنْبُ
يَذْمُرْتَلْ أَوْ مَلْسُمُ وَيُرَاحُ بَلْ أَوْ رَ . نَأْضَمَرْمُ وَصَوَّحَّ لْأَوْ أَلْكَزْلِ أَلْأَوْ أَلْصَلَا
يُئِئْسَنَلْ أَوْ

«Ислом беш нарса устига бино қилинган: Аллоҳдан бошқа илоҳ йўқлигига ва Муҳаммад Аллоҳнинг расули эканига гувоҳлик бериш, намозни тўқис адо этиш, закот бериш, ҳаж қилиш ва Рамазон рўзасини тутиш» (Имом Бухорий, Имом Муслим, Имом Термизий ва Имом Насайий ривоят қилишган).

Рамазон ойи рўзасини узрсиз тарк қилишнинг гуноҳи

Набавий суннатда Рамазонда оғизни рухсатсиз очиб юборишдан қаттиқ қайтарилган, бу ҳақда таъкидли танбеҳ келган. Оғизни очиб юборишга фақат сафар ва беморлик каби ҳолатларда рухсат бор.

نَمَامُوِي رَطْفَأُ نَم مَلْسُو هِيَلَع هَلَلَا لِي لَص هَلَلَا لَوْسُر لَاق لَاق ةريره يَبَأ نَع
هَمَاص نِإَوْ هَلْكَ رَهْدَلَا مَوْص هَنَع ضَقِي مَلْضُرْم الْو ةصخر ريغ نَم نَأْضَمَر

Абу Ҳурайра розийаллоҳу анҳудан ривоят қилинади. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам: «Кимки Рамазон ойининг бир кунида узрсиз, касалликсиз (бирон нарса) еса, бир умр рўза тутса ҳам, ўрнини тўлдира олмайди», дедилар.

Уламоларнинг айтишича, «ўрнини тўлдира олмайди» деган жумланинг маъноси шуки, бундай қилган одам тутмаган куни ўрнига қазо рўза тутиб, каффоратларни адо қилса ҳам, Рамазоннинг фазилатига, унинг поклиги ва баракотига етиша олмайди.

Абдуллоҳ Сирожиддин Ҳусайнийнинг «Рўзанинг одоби, талаблари, фойдалари ва фазилатлари» номли китоби асосида

Одинахон Муҳаммад Содиқ таржимаси